

Makalenin Türü : Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi : 11.11.2024
Kabul Tarihi : 22.01.2025

<https://doi.org/10.29029/busbed.1583267>

AÇIKLAYICI KARMA ARAŞTIRMA: OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN EBEVEYNLİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ*

Abdülselem KOÇAK¹, Ramazan SAK², Eşref NAS³

ÖZ

Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin kendi ebeveynlik tutumlarına ilişkin değerlendirmelerinin incelenmesidir. Bu amaç kapsamında öncelikle, ebeveynlerin sahip oldukları tutumların Ebeveyn Tutum Ölçeğiyle belirlenmesi ve ardından ebeveynlerin kendi ebeveynlik tutumlarını nasıl değerlendirdiklerinin görüşme yoluyla ortaya koyulması hedeflenmiştir. Açıklayıcı karma araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmanın çalışma grubunu Kars İli Sarıkamış İlçesinde yaşayan ve okul öncesi dönem çocuğu olan 429 ebeveyn oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Ebeveyn Tutum Ölçeği”, “Ebeveyn Soru Formu” ve “Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır. Nicel veriler SPSS-25 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Nitel veriler için ise içerik analizi yapılmıştır. Elde edilen verilere göre, çalışmaya katılan ebeveynlerin hiçbiri demokratik ebeveynlik tutumunu benimsemezken büyük çoğunluğu, otoriter tutuma sahiptir. Bunu sırasıyla, izin verici ve aşırı koruyucu ebeveynlik tutumları izlemiştir. Ebeveynlerin kendi değerlendirmelerine göre ise, çoğu ebeveyn demokratik bir tutuma sahipken, bunu sırasıyla izin verici, aşırı koruyucu ve otoriter ebeveynlik tutumlarının takip ettiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler:Ebeveyn Tutumları, Okul Öncesi Dönem, Öz-Değerlendirme, Açıklayıcı Karma Araştırma

*Bu çalışma, birinci yazarın, ikinci ve üçüncü yazarların danışmanlığında hazırladığı “Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Ebeveynlerin Kendi Ebeveynlik Tutumlarına İlişkin Değerlendirmeleri” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹Öğretmen, Kars Milli Eğitim Müdürlüğü, MEB, kocakaslm@hotmail.com, <https://orcid.org/0009-0002-9200-9370>

²Prof. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ramazansak@yyu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7504-9429>

³Dr. Öğr. Üyesi, Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, esref.nas@dicle.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-4524-9534>

Article Type : Research Article
Date Received : 11.11.2024
Date Accepted : 22.01.2025

<https://doi.org/10.29029/busbed.1583267>

EXPLANATORY MIXED RESEARCH: EXAMINING PARENTING ATTITUDES OF PARENTS WITH PRESCHOOL CHILDREN*

Abdülislam KOÇAK¹, Ramazan SAK², Eşref NAS³

ABSTRACT

The main purpose of this research is to examine the evaluations of parents of preschool children regarding their parenting attitudes. Within the scope of this purpose, it was aimed to first determine the attitudes of parents with the Parenting Attitude Scale and then to reveal how parents evaluate their own parenting attitudes through interviews. The participants of this research, in which explanatory mixed-methods design was used, consisted of 429 parents of preschool children living in Sarıkamış District of Kars Province. "Parenting Attitude Scale", "Parent Questionnaire" and "Demographic Information Form" were used as data collection tools. The quantitative data were analyzed using the SPSS-25 package program. For qualitative data, content analysis was performed. According to the data obtained, none of the parents participating in the study adopted a democratic parenting attitude, while the majority of them had an authoritarian attitude. This was followed by permissive and overprotective parenting attitudes, respectively. According to the parents' own evaluations, it was determined that while most parents had a democratic attitude, this was followed by permissive, overprotective and authoritarian parenting attitudes, respectively.

Keywords: Parenting Attitudes, Preschool Period, Self-Evaluations, Explanatory Mixed Research

*This study is derived from the first author's master's thesis entitled "Evaluations of Parents with Preschool Children Regarding Their Parenting Attitudes", prepared under the supervision of the second and third authors.

¹Teacher, Kars National Education Directorate, MoNE, kocakaslm@hotmail.com, <https://orcid.org/0009-0002-9200-9370>

²Prof. Dr., Van Yüzüncü Yıl University, Faculty of Education, ramazansak@yyu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7504-9429>

³Assist. Prof. Dr., Dicle University, Ziya Gökalp Faculty of Education, esref.nas@dicle.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-4524-9534>

1. GİRİŞ

Ebeveyn, bir çocuğun biyolojik, üvey veya evlat edinme yoluyla yasal sorumluluğunu üstlenen kişiyi tanımlar. Bu tanım, çocuğun bakımı, eğitimi ve genel refahı için sorumluluk taşıyan kişiyi kapsar. Tutum ise bireyin herhangi bir duruma, konuya veya kişiye yönelik tepkisidir. Tutumlar, genellikle davranışlara yansıdığında somutlaşmaktadır. Ebeveyn tutumu ise ebeveynlerin çocuklara yönelik genel yaklaşımlarını ortaya koymaktadır. Ebeveyn tutumları çocukların sağlıklı bir şekilde yetişmesi, kişiliklerinin oluşması, benlik duygularının gelişmesi, toplumsal rolleri edinmesi ve zihinsel becerilerin kazanılması açısından önemlidir. Dolayısıyla olumlu ebeveyn tutumları, çocuğun hem bireysel gelişimini desteklemekte hem de topluma faydalı bir birey haline gelmesine katkı sağlamaktadır (Yörükoğlu, 2015). Ebeveyn-çocuk ilişkisi, insan yaşamındaki en kritik bağlardan biridir. Ebeveynler, çocukların ruhsal gelişiminde temel rol oynayan başlıca bakıcılar ve sosyal rehberlerdir. Sağlam bir bağ ve doğru ebeveynlik uygulamalarıyla, ebeveynler çocuklarının gelişimini destekleyebilir ve onlara zorlayıcı yaşam olaylarında rehberlik edebilir (Ulus, 2021).

Çocuklar için en uygun ve destekleyici ortam, anne ve babalarıyla birlikte bulundukları ortamdır. Çocukların iletişim kurdukları ilk bireyler anne-babaları ve aile üyeleridir. Özellikle de anne ve babaların çocukların temel ihtiyaçlarını gidermeleri ve bakımlarını üstlenmelerinin yanı sıra çocuklara ilgi, sevgi ve merhametle yaklaşımları onların duygusal gereksinimlerinin karşılanmasını sağlamaktadır (Okumuş, 2018). Ebeveyn-çocuk arasındaki ilişki olumlu sonuçlara varabildiği gibi bazen istenmeyen olumsuz neticelerle karşılanmasına sebep olabilmektedir. Çoğu zaman çocuklar ebeveynlerinden hem olumlu hem de olumsuz davranışları gözlemleyebilmektedir (Şahin ve Özyürek, 2008). Ebeveynlerin çocuklara yönelik yaklaşımlarındaki farklılık, ebeveyn tutumlarıyla ilgili olabilmektedir. Aşağıda alanyazında en çok üzerinde dört ebeveyn tutumundan bahsedilmiştir.

1.1. Demokratik Ebeveyn Tutumu

Demokratik tutum, ailelerin çocuklarını desteklemesi ve onlara bazı sınırlamalarla kendilerini geliştirmelerine fırsat tanıması olarak açıklanmaktadır. Bu yaklaşımı benimseyen ebeveynler, çocuklarının söz hakkına sahip olmalarına ve kendilerini ifade etmelerine imkân sağlamaktadır. Çocukların duygularına ve düşüncelerine saygı duyulmaktadır. Diğer ebeveynlik tarzlarını benimseyen ailelerin çocuklarına kıyasla, demokratik ebeveynlikle yetişen çocuklar daha duyarlı, işbirlikçi, girişimci, sorumluluk sahibi, kendini gerçekleştirebilen, yetkin ve başarı odaklı gibi birçok olumlu özelliğe sahip olabilmektedir (Yavuzer, 2019). Demokratik tutumu benimseyen ebeveynlerde, talep ve kabul ilkesi belirgindir. Çocuklarına büyük bir kabul gösterirken, aynı zamanda onlardan yüksek beklentileri vardır. Çocuklarından belirli davranışları sergilemelerini beklerler ve bu beklentileri net bir şekilde ifade ederler. Taleplerini açıkça belirterek, çocuklarıyla etkileşimde bulunurlar ve karşılığında çocuklarından aynı ölçüde davranışlar beklerler. Ayrıca, çocuklarına karşı esnek ama kontrol edici bir tavır sergilerler. Disiplini uygularken, çocuklarının kendi sorumluluklarını ve işbirliğine yatkınlıklarını teşvik ederler. Dolayısıyla demokratik bir ortamda yetişen çocuklar, birey olma bilinci geliştirir, olgunlaşır, başarıya odaklanır, kendi sorumlulukları ve kurallarının farkında olur, esnek ve çeşitli durumlarla başa çıkabilirler (Küçükturan, 2005). Demokratik tutuma sahip bir ebeveyn; kendi bakış açısını daima güçlendirmeye çalışır. Bunun yanı sıra onlar için çocukların bireysel ilgileri ön plandadır. Ebeveyn ve çocuk arasında bir anlaşmazlık olduğu zaman bunu yasaklarla çözmeye çalışmaz. Ailenin uygun gördüğü bir davranışa çocuk uymayı reddettiği zaman, aile kendi düşüncelerinin sebeplerini çocuğa anlatma yoluna giderler (Baumrind, 1966). Ebeveynler çocuklarıyla hem ilgilidir hem de sorumludur. Çocuklarına kuralları açık bir şekilde ifade ettikten sonra onları gözlemlerler. Bu esnada kendilerini hissettirirler ancak zorlayıcı ve sınırlayıcı şekilde davranmazlar. Benimsedikleri disiplin anlayışı cezadan uzaktır ve çocukları destekleyicidir (Seven, 2013).

1.2. Otoriter/Baskıcı Ebeveyn Tutumu

Otoriter ve baskıcı ebeveyn tutumu, ebeveyn-çocuk arasında bir duygusal mesafe vardır. Çocuklarla yakından ve samimi bir ilişki kurulmamaktadır. Kararlar ve kurallar sadece ebeveynlerin istekleri ve beklentileri doğrultusunda oluşturulmaktadır. Sık sık cezaya başvurulmaktadır (Arslan Aydoğan, 2017). Otoriter ebeveynlik tutumları, katı kurallar, yüksek kontrol ve düşük sıcaklık ve duyarlılık ile karakterize edilen bir ebeveynlik tarzını ifade etmektedir (Dwairy, 2004). Bu ebeveynlik tarzında genellikle sıkı bir otorite, itaat ve uyum söz konusu olmaktadır ve bu tutum, çocuklarda özerklik ve özgürlüğün eksikliği ile ilişkilendirilmektedir (Hosokawa ve Katsura, 2018). Bu tutuma sahip ebeveynler, ser bir disiplin anlayışı benimsemekte ve katı kurallar koymaktadır (Köksal, 2016). Otoriter ebeveynler genellikle çocukları için yüksek standartlar belirlemekte, ancak çocuklara sınırlı geri bildirim ve duyarlılık sağlamakta cezalandırıcı disiplin stratejileri kullanmakta ve sıkı kurallar uygulamaktadır (Ning, 2022). Bu tutum, çocukların zihinsel sağlığı ve refahı üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır (Muhtadie vd., 2013). Otoriter ebeveynlik, çocukların ve ergenlerin bireysellik ve özerklik duygusunun gelişimini engelleyebilmektedir (Ning, 2022). Ebeveynlerin katı tutumu ve baskıcı yaklaşımları sonucunda çocuklar kendi başlarına hareket etmekte zorlanabilmekte, sorumluluk almada güçlük çekmekte ve bu

durum aynı zamanda çocukların özgüvenlerine zarar verebilmektedir (Günalp, 2017). Ebeveynlerden kaynaklı baskı sonucunda çocukların hem kişilikleri hem de davranışları hasar görebilmektedir (Yavuzer, 2020).

1.3. Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutumu

Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu, genellikle çocuğunun özgürlüğünü kısıtlama, çocuğu kontrol altında tutma ve çocuğun refahıyla aşırı ilgilenme şeklinde tanımlanmaktadır (Gökmen Korbek, 2019). Ebeveynlerin çocuklarına yönelik ilgisi ve koruyucu tutumu bir düzeye kadar normal kabul edilmektedir, ancak bu durum abartılıp aşırıya kaçtığında çocukta olumsuz etkilere sebep olabileceğine dikkat çekilmektedir (Özyürek ve Tezel Şahin, 2017). Bu tutum, çocuğa yoğun ilgi gösterilmesi ve çocuğun her şeyinin anne-baba tarafından üstlenilmesiyle ortaya çıkmaktadır (Gökmen Korbek, 2019). Bu tutumda, belirli bir yaşa gelmiş çocukların hala anne veya babaları tarafından beslenmesi veya yataklarını paylaşmaları gibi davranışlar sıkça görülmektedir. Bu durum, çocuğun aileye aşırı derecede bağımlı hale gelmesine ve çocuğun özerk/bağımsız bir kişilik kazanmasına engel neden olabilmektedir (Baumrind ve Black, 1967). Ayrıca bu tutumun çocuğun toplumsal gelişimini olumsuz etkileyebileceği vurgulanmakta, arkadaşlık bağlarını zayıflatabilmekte ve sosyal ilişkilerden mahrum kalmasına yol açabilmektedir (Yavuzer, 2019). Bu benimseyen ebeveynlerin çocuklar, yetişkin olduklarında bile her şeyi anne-babalarından bekleyebilmektedir (Arslan Aydoğan, 2017). Bu çocukların kendi işini yapamayan, kendi kararını alamayan, kendini savunmada zorluk çeken, utangaç, başkalarına bağımlı, inatçı, kendine güveni olmayan, istekleri yapılarına kadar ağlayan kişilik özellikleri göstermeleri muhtemeldir. Bütün bunlar ise çocuğun psiko-sosyal olgunluğunu olumsuz şekilde etkileyebilir (Özyürek ve Tezel Şahin, 2017). Aşırı korunan çocuk, sosyal gelişim alanında sorun yaşayabilmekte ve toplum tarafından kabul edilmede zorluk çekebilmektedir (Uykan ve Akkaynak, 2019).

1.4. İzin Verici Ebeveyn Tutumu

İzin verici ebeveyn tutumu, çocuklara sınırsız özgürlüğün tanındığı ve çocukların taleplerinin sürekli yerine getirildiği bir tutumdur. Başka bir deyişle bu tutumdaki ebeveynler, çocuklarını anlama ve kabul etme konusunda yüksek bir esnekliğe sahipken, onlardan pek az talepte bulunmaktadır. Çocuklarının isteklerine ve arzularına her zaman olumlu bir şekilde yanıt vermektedir (Arslan Aydoğan, 2017). Ebeveynler genellikle ailede kurallar koymakta, ancak bu kuralları uygulama konusunda çocuklarına çok fazla serbestlik tanımaktadır. Onların öne çıkan özelliği, çocuklarına kendi kararlarını alabilecekleri bir özgürlük alanı sunmalarıdır, bunun yanı sıra çocuklarını kontrol etmekten ziyade, kendi faaliyetlerini kendilerinin yönlendirmesine olanak sağlamaktır. Ebeveynler, çocuklarını dışarıdan belirlenmiş standartlara uymaya zorlamak yerine, kendi özgün kişiliklerini geliştirmelerine destek olmayı amaç edinmektedir (Baumrind, 1966). Bu tutumu benimseyen ebeveynlerin çok net, açık ve anlaşılır kuralları çoğunlukla yoktur. Yaptırım uygulamaktan kaçınmaları ve çocuklarından pek az şey istemeleri de dikkat çeken özellikleridir. Ebeveynlerin bu tutumu, çocukların genellikle özgüvensiz ve mutsuz olmalarına neden olabilmektedir (Kozan, 2020). Çocuklar kontrol edilemez ve aşırı özgürlüğe sahiptirler. Aileler genellikle hoşgörülü bir yaklaşım sergilerler, ancak bu hoşgörü çoğunlukla ihmal derecesindedir. Çocuklar, istedikleri zaman diledikleri her şeyi yapabilmektedir (Baumrind, 1966). Aileler, çocukların isteklerini hemen yerine getirirler; bu durumun nedeni genellikle ailelerin yüzleşmekten ve utanmaktan kaçınmasıdır. Bu durum, çocukların ileriki yaşlarında bencillikte artışa, başarı motivasyonunda düşüşe ve dürtü kontrolünde zayıflamaya sebep olabilmektedir (Kozan, 2020). İzin verici ebeveynlik tutumu, genellikle çocuklarının sosyal ve kişisel gelişiminde kısıtlamalara neden olmaktadır (Ghozali, 2020). Çocukların ebeveynler tarafından her istediklerinin karşılanması ve kontrolsüz bir özgürlükle baş başa bırakılması, çocukları ileriki yaşamlarında toplum içinde her istediğini yapmaya sevk edebilmektedir. Ancak büyüdüklerinde sınırsız bir şekilde davranamayacaklarını, istek ve taleplerinin her zaman karşılanmayacağını fark ettiklerinde çevreleriyle çatışmaya girebilmektedir. Bu durum bazen saldırganlığa varacak bir düzeye gelebilmektedir (Döker, 2020).

1.5. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Ebeveyn tutumlarının çocuklar üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda, erken çocukluk yıllarına denk gelen okul öncesi dönemde anne-babaların çocuklara yönelik tutumlarının önemli olduğu belirtilebilir. Okul öncesi dönem, gelişim basamakları açısından çocuğun bir yandan bebeklik sürecini tamamladığı bir yandan da okula hazırlık sürecine geçtiği yıllardır (Can Yaşar ve Kaya, 2018). Söz konusu yıllarda ebeveynlerin çocuğa karşı olumlu, faydalı ve sağlıklı tutumu çocuğun bir bütün olarak gelişimine katkıda bulunmaktadır. Bu yüzden okul öncesi dönemde bulunan çocukların anne ve babaları onlara sevgi dolu, onları destekleyici ve onlara güven verici bir tutum sergilediklerinde çocukların güvenli ve huzurlu bir ortamda yetişmeleri sağlanabilir. Bu güven ortamı da çocukların sağlıklı bir şekilde duygusal ve sosyal gelişimlerini destekleyebilir. Ayrıca gelişimsel açıdan önemli görülen bağımsızlık duygusunun gelişimi de bu dönemde anne baba tutumlarının etkisiyle şekillenebilir. Ebeveynler, çocukların akranlarıyla iletişim kurabilmelerini ve sosyal yönden gelişmelerini

destekleyebilir (Berk, 2012). Çocuklarda öz-güven ve öz-saygının güçlendirilmesi sağlanabilir. Bedensel açıdan sağlıklı olmaları noktasında ebeveynlerin duyarlılıkları etkili olabilir. Karakter gelişimi, değer farkındalığı ve ahlaki kazanımlar ebeveynlerin bilinçli tutumları ve rol-model olmaları ile gerçekleşebilir (Sak vd., 2015).

Bu araştırmada ebeveyn tutumlarının incelenmesi ve ebeveynlerin kendi ebeveynlik tutumlarını nasıl değerlendirdiklerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Ebeveyn tutumlarının incelenmesi hem çocukların hem ailelerin hem de toplumun genel iyi-oluşu açısından büyük bir önem taşımaktadır. Bu araştırmanın alanyazındaki bilimsel bilgilere ve ebeveynlik tutumlarıyla ilgili eğitsel faaliyetlere katkı sağlanması beklenmektedir. Ayrıca ebeveynlerin kendi ebeveynlik tutumlarını değerlendirmelerinin, kendilerini anne-baba rolleri açısından geliştirmelerine ve daha etkili ve sağlıklı tutumlar sergilemelerine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Buradan hareketle bu araştırma kapsamında, geçerliliği ve güvenilirliği saptanmış bir ölçeğin kullanılmasıyla ve ebeveynlere açık uçlu soruların sorulmasıyla ebeveyn tutumları incelenmektedir. Çünkü bireylerin standart ölçüm araçlarına yönelik verdikleri yanıtlar ile öznel deneyimlerini yansıtmaları arasında kimi zaman farklılık bulunabilmektedir. Bazen açık uçlu bir soruya bireylerin verdikleri cevap, daha olumlu ve toplumsal beklentilere uygun olabilmektedir. Bazen de yapılandırılmış bir ankete verilen cevaplar bireyin tutum ve değerlerini gerçeğe yakın bir şekilde ortaya koyabilmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada ebeveynlerin kendi ebeveynlik tutumlarına ilişkin öznel ifadeleri ile Ebeveyn Tutum Ölçeğinden elde edilen sonuçlar arasındaki farklılığın belirlenmesi hedeflenmiştir. Başka bir deyişle ebeveynlerin Ebeveyn Tutum Ölçeği sonucunda ortaya çıkan tutumlar ile ebeveynlere sorulan sorular doğrultusunda aşağıda verilen sorulara yanıt aranmıştır.

- Ebeveyn Tutum Ölçeğine göre ebeveynler hangi ebeveynlik tutumlarına sahiptir?
- Ebeveynler, öz-değerlendirmelerine göre hangi ebeveynlik tutumlarına sahiptir?
- Ebeveyn Tutum Ölçeği ve öz-değerlendirmelerine göre ebeveynlerin ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Ebeveynlerin sahip oldukları ebeveynlik tutumları çocuğa yakınlık durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Ebeveynlerin sahip oldukları ebeveynlik tutumları çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Ebeveynlerin sahip oldukları ebeveynlik tutumları annenin yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Ebeveynlerin sahip oldukları ebeveynlik tutumları babanın yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Ebeveynlerin sahip oldukları ebeveynlik tutumları anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Ebeveynlerin sahip oldukları ebeveynlik tutumları baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, açıklayıcı karma araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntem, aynı çalışma için hem nicel hem de nitel verilerin toplanması, analiz edilmesi ve birlikte kullanılmasını amaçlamaktadır (Creswell ve PlanoClark, 2007). Bu çalışmada da önce nicel veriler toplanmış ve daha sonra bu verileri açıklamak için nitel veriler toplanmıştır. Diğer bir ifadeyle katılımcılara Ebeveyn Tutum Ölçeği uygulanmış, ardından araştırmanın nitel boyutu için ebeveynlere açık uçlu sorular sorulmuştur.

2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evrenini Kars ili Sarıkamış ilçesinde yaşayan ebeveynler oluşturmuştur. Çalışma grubu belirlenirken amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme esas alınmıştır. Ölçüt örneklemede örneklem için belirlenen ölçütü (kişiler, olaylar, nesneler vs) karşılayan birimler göz önünde bulundurulmaktadır (Büyüköztürk vd., 2014). Buna göre bu araştırmada çalışma grubunun belirlenmesinde ebeveynlerin okul öncesi dönem çocuğa sahip olmaları ölçütü dikkate alınmıştır. Dolayısıyla bu araştırma Kars İli Sarıkamış İlçesinde yaşayan ve okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynler ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu 429 ebeveyn oluşturmuştur. Nicel veri toplama sürecinde ebeveynlerin tamamı Ebeveyn Tutum Ölçeğini doldurmuştur. Ölçeği dolduran ebeveynlerden 357'si anne ve 72'si de babadır. Ebeveynler ölçeği doldururken aynı zamanda eşlerine ait demografik bilgileri de aktarmıştır. Örneğin, anneler ölçeği ve demografik bilgi

formunu doldurdıkları zaman eşlerine (babalara) ait demografik bilgiler kısmını da doldurmuştur. Dolayısıyla Tablo 1’de çocuğa yakınlık değişkenine göre baba sayısı 72 olarak görünürken babanın yaşı ve eğitim durumuyla ilgili kısımda ise hem anneler (n=357) hem de babalar (n=72) tarafından doldurulan ölçeklerin tamamına ait sayılar (n=429) yer almıştır. Ayrıca Tablo 1’de çocuğun cinsiyeti değişkeniyle ilgili veriler de anne-babalar tarafından doldurulan formlardan alınmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda Ebeveyn Tutum Ölçeğini dolduran 83 anne ve 24 baba olmak üzere toplam 107 ebeveyn yer almıştır.

Çalışmaya katılan ebeveynlere ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1.

Ebeveynlere Ait Demografik Bilgiler

Değişken	Kategori	n	%	Değişken	Kategori	n	%
Yakınlık	Anne	357	83,22	Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul	72	16,80
	Baba	72	16,78		Ortaokul	102	23,80
Anne Yaş	20-25	69	16,08		Lise	102	23,80
	26-30	135	31,47		Üniversite	117	27,30
	31-35	147	34,27		Lisansüstü	36	8,40
	36+	78	18,18		İlkokul	42	9,80
	25-30	81	18,90		Ortaokul	45	10,50
Baba Yaş	31-35	150	35,00		Lise	159	37,10
	36+	198	46,10		Üniversite	126	29,40
					Lisansüstü	57	13,30
Çocuğun Cinsiyet	Kız	198	46,15				
	Erkek	231	53,85				

2.3. Veri Toplama Araçları ve Süreci

2.3.1. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)

Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilen Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ) 2-6 yaş aralığında çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarına karşı sergiledikleri tutum ve davranışları belirlemek amacıyla kullanılan bir ölçme aracıdır. Ölçek, İzin verici (9 madde), Aşırı Koruyucu (9 madde), Otoriter (11 madde) ve Demokratik tutum (17 madde) olmak üzere toplamda dört alt boyut ve 46 maddeden oluşmaktadır. Ebeveynler en yüksek puanı hangi boyuttan elde ederlerse o tutumu benimsedikleri anlamı taşımaktadır. Ölçek için gerçekleştirilen güvenirlik analizleri sonucunda ise Cronbach alfa değerleri izin verici boyut için .74, aşırı koruyucu boyut için .75, otoriter boyut için .76 ve demokratik boyut için ise .83 olarak belirlenmiştir (Karabulut Demir ve Şendil, 2008). Bu çalışmada yapılan güvenirlik analizi sonucunda Cronbach alfa değerleri sırasıyla izin verici boyut .84, aşırı koruyucu boyut .83, otoriter boyut .82 ve demokratik boyut için ise .86 olarak hesaplanmıştır (Tablo 2).

2.3.1. Demografik Bilgi Formu

Bu formda ebeveynlerin çocuğa yakınlığı, çocukların cinsiyeti, anne-babaların yaşı ve anne-baba eğitim durumu gibi sorular yer almıştır.

2.3.1. Ebeveyn Soru Formu

Nitel verilerin toplanması için hazırlanan bu formda toplam üç soru yer almıştır. Bu sorularla ebeveynlerin hangi ebeveynlik tutumuna sahip olduklarının ve neden bu tutumu benimsediklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, ebeveynlerin benimsemiş oldukları ebeveynlik tutumuna sahip olmada etkili olan faktörlerin belirlenmesi hedeflenmiştir. Soru formunda kullanılan sorular sırasıyla:

1.Sizce sizin ebeveynlik tutumunuz aşağıdakilerden hangisidir? (Bu sorunun yanıtları dört seçenekten ibaret olup Ebeveyn Tutum Ölçeğini dolduran 429 ebeveynin tamamı tarafından cevaplanmıştır.)

a. Demokratik (Çocuklarını destekleyen ve bazı kısıtlamalar ile kendilerini gerçekleştirmelerine olanak tanıyan aileler)

b. Otoriter (Ailenin belirlemiş olduğu kurallara göre yaşayan ve bu kurallara uymadığı zaman ceza alacağını bilen aile tipidir)

c. Aşırı Koruyucu (Çocuğa gereğinden fazla özen gösteren ve bebekleştiren aile tipi)

d. İzin verici (Çocuklarına hoşgörü ile yaklaşan ve ihmal seviyesine kadar her talebe olumlu cevap veren aile tipi)

2.Neden ebeveynlik tutumunuzun bu olduğunu düşünüyorsunuz? (Bu soruya sadece 107 ebeveyn yanıt vermiştir.)

3.Sizin bu ebeveynlik tutumuna sahip olmanızı belirleyen faktörler nelerdir? 2. Neden ebeveynlik tutumunuzun bu olduğunu düşünüyorsunuz?

Veri toplama araçları araştırmanın birinci yazarı tarafından doğrudan katılımcılara ulaştırılmıştır. Bu süreçte öncelikle etik kurul izni için Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Etik Kuruluna başvuru yapılmıştır. Etik kurulun 03.07.2023 tarih ve 384320 sayılı oluru ile araştırmanın etik açısından uygun bulunmasının ardından veri toplama sürecine geçilmiştir. Veri toplama araçları yüz yüze uygulanmıştır. Katılımcıların ölçeği ve formları doldurmaları sonucunda veri toplama süreci tamamlanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Nicel veriler SPSS 25 paket programı ile analiz edilmiştir. Ebeveynlik tutumlarının normalliği için çarpıklık-basıklık katsayılarından yararlanılmıştır. Tabachnik ve Fidell'e (2013) göre skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerleri -1.50 ile +1.50 arasında ise normal dağılım gösterdiği kabul edilmektedir. Bu varsayıma göre ebeveyn tutumları ölçeğinin dört alt boyutunda da verilerin normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Buna bağlı olarak da karşılaştırma testlerinde parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Gruplar arasındaki farklılıklar incelenirken değişkenlerin normal dağılım göstermelerinden dolayı bağımsız örneklem için t-testi ve ANOVA testinden yararlanılmıştır. ANOVA testinde gruplar arasında farklılık olması durumunda hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlenmesi için Tukey testi kullanılmıştır. Ebeveyn soru formunda yer alan birinci soru (1. Sizce sizin ebeveynlik tutumunuz aşağıdakilerden hangisidir?) için ebeveynlerin verdikleri yanıtlar SPSS programına aktararak ölçekten (ETÖ) alınan sonuç ile öz-değerlendirmeleri karşılaştırılmıştır (Tablo 4 ve Tablo 5).

Ayrıca araştırmada kullanılan ebeveyn soru formundan elde edilen cevaplar içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bunun için öncelikle ebeveynlerin sorulara verdikleri yanıtlar bilgisayar ortamına aktarılmış ve birkaç kez dikkatlice okunmuştur. Yanıtlar dil ve anlam açısından incelenmiştir. Ardından ebeveyn soru formunda yer alan diğer sorular (2. Neden ebeveynlik tutumunuzun bu olduğunu düşünüyorsunuz?, 3. Sizin bu ebeveynlik tutumuna sahip olmanızı belirleyen faktörler nelerdir?) dikkate alınarak veriler kodlanıp içerik açısından analiz edilmiştir. Bu analiz süreci verilerin anlamlı kısımlarının (kelime, cümle, paragraf) isimlendirilmesi, verilerin incelenip karşılaştırılması ve ilişkilendirilmesi, verilerin tema ve kavramsal olarak yapılandırılması şeklinde gerçekleştirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

3.BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2.

Verilerin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri, Ortalama, Standart Sapma, Min, Maks, ve Güvenirlik Katsayısı

Değişken	Ort.	Min.	Maks.	SS	Çarp.	Bas.	Cronbach's Alpha
Demokratik	1,55	1,00	3,18	0,40	0,913	1,002	0,867
Otoriter	4,27	2,45	5,00	0,48	-0,907	1,004	0,825
Aşırı Koruyucu	2,03	1,00	4,11	0,67	0,545	0,035	0,834
İzin Verici	3,80	2,11	5,00	0,57	-0,199	-0,206	0,844

Tablo 2 incelendiğinde demokratik ebeveynlik tutumunun 1-3,18 değerleri arasında $1,55 \pm 0,40$; otoriter ebeveynlik tutumunun 2,45-5 değerleri arasında $4,27 \pm 0,48$; aşırı koruyucu ebeveynlik tutumunun 1-4,11 değerleri arasında $2,03 \pm 0,67$; izin verici ebeveynlik tutumunun 2,11-5 değerleri arasında $3,80 \pm 0,57$ ortalama ve standart sapma değerleri şeklinde dağılım gösterdiği görülmektedir.

Tablo 1.

ETÖ'ye Göre Ebeveynlik Tutumları

Ebeveynlik	n	Min.	Maks.	Ort.	SS	n	%
Demokratik Tutum	429	1,00	3,18	1,5529	,39730	-	-
Otoriter Tutum	429	2,45	5,00	4,2715	,48161	322	75,1
Aşırı Koruyucu Tutum	429	1,00	4,11	2,0280	,66621	3	,7
İzin Verici Tutum	429	2,11	5,00	3,7964	,56508	104	24,2

Tablo 3 incelendiğinde ebeveynlerin hiçbirisi demokratik ebeveynlik tutumuna sahip değilken, en fazla sayıda ebeveynin otoriter ebeveynlik tutumuna (n=322) sahip olduğu, bunu sırasıyla izin verici ebeveynlik (n=104) tutumunun ve aşırı koruyucu ebeveynlik (n=3) tutumunun takip ettiği söylenebilir.

Tablo 2.

Ebeveynlerin Öz-Değerlendirmelerine Göre Ebeveynlik Tutumları

Ebeveynlik Tutumları	n	%
Demokratik Tutum	325	75,8
Otoriter Tutum	21	4,9
Aşırı Koruyucu Tutum	32	7,5
İzin Verici Tutum	51	11,9

Tablo 4 incelendiğinde; katılımcı ebeveynlerin kendi değerlendirmelerine göre en çok demokratik ebeveynlik tutumuna (n=325) sahip oldukları, bunu sırasıyla izin verici ebeveynlik tutumunun (n=51), aşırı koruyucu ebeveynlik tutumunun (n=32) ve otoriter ebeveynlik tutumunun (n=21) takip ettiği söylenebilir.

Tablo 3.

Ebeveynlik Tutumlarının ETÖ'ye ve Öz-Değerlendirmelerine Göre Karşılaştırılması

Ebeveynlik Tutumları	ETÖ	ETÖ	Öz-Değerlendirme	Öz-Değerlendirme
	n	%	n	%
Demokratik Tutum	-	-	325	75,8
Otoriter Tutum	322	75,1	21	4,9
Aşırı Koruyucu Tutum	3	,7	32	7,5
İzin Verici Tutum	104	24,2	51	11,9
Marginal Homogeneity=11,566				
P=,000				

Tablo 5'te ETÖ'yü dolduran ve ebeveyn soru formundaki ilk soruyu yanıtlayan ebeveyn oranları sunulmuştur. Buna göre ölçeği dolduran ebeveynlerin tamamı (n=429) aynı zamanda ebeveyn soru formunda yer alan birinci soruya da yanıt vermiştir. Tablo incelendiğinde ebeveynlerin ETÖ'ye göre sergiledikleri ebeveynlik tutumları ile kendi değerlendirmelerine göre belirlenen ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir ($p<.05$). ETÖ'ye göre ebeveynlerin %75,1'i otoriter ebeveynlik tutumuna sahipken, kendi değerlendirmelerine göre ebeveynlerin %75,8'i demokratik ebeveynlik tutumuna sahiptir. Diğer bir ifadeyle ebeveynlerin ETÖ'ye göre belirlenen ebeveynlik tutumlarıyla kendi ebeveynlik tutumlarına ilişkin değerlendirmeleri arasında bir tutarlılık bulunmamaktadır.

Tablo 4.

Ebeveynlik Tutumlarının Çocuğa Yakınlık Durumuna Göre Bağımsız Örneklem İÇİN T Testi Sonuçları

Değişken	Yakınlık				t testi	
	Anne		Baba			
	Ort.	SS	Ort.	SS	t	p
Demokratik	1,52	0,39	1,71	0,41	-3,3753	0,001*
Otoriter	4,26	0,50	4,33	0,41	-1,222	0,262
Aşırı Koruyucu	1,99	0,64	2,22	0,75	-2,733	0,007*
İzin Verici	3,79	0,57	3,85	0,54	-0,912	0,362

* $p<0,05$; t=Bağımsız Örneklem t Testi

Tablo 6 incelendiğinde, ebeveynlik tutumları çocuğa yakınlık durumuna göre demokratik ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<.05$). Babaların demokratik ebeveynlik tutumları ($\bar{x}=1,71$), annelerin demokratik ebeveynlik tutumundan ($\bar{x}=1,52$) anlamlı şekilde daha yüksektir. Diğer bir ifadeyle babalar annelerden daha fazla demokratik tutumu benimsemektedirler ($t= -3.3753$, $p=0.001$). Çocuğa yakınlık durumuna göre aşırı koruyucu ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=-2.733$, $p= 0.007$). Babaların aşırı

koruyucu ebeveynlik tutumları ($\bar{x}=2,22$), annelerin aşırı koruyucu ebeveynlik tutumundan ($\bar{x}=1,99$) anlamlı şekilde daha yüksektir.

Çocuğa yakınlık durumuna göre otoriter ($t=-1.222$, $p=0.262$) ve izin verici ebeveyn tutumunda anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t=-0.912$, $p=0.362$).

Tablo 5.

Ebeveynlik Tutumlarının Çocuğun Cinsiyetine Göre Bağımsız Örneklem İcin T Testi Sonuçları

Değişken	Çocuğun Cinsiyeti				t testi	
	Kız		Erkek			
	Ort.	SS	Ort.	SS	t	p
Demokratik	1,51	0,37	1,59	0,42	-2,131	0,034*
Otoriter	4,27	0,47	4,27	0,49	-0,004	0,997
Aşırı Koruyucu	1,96	0,62	2,09	0,70	-1,926	0,055
İzin Verici	3,84	0,56	3,76	0,57	1,541	0,124

* $p<0,05$; t =Bağımsız Örneklem İcin t Testi

Tablo 7'ye göre ebeveynlik tutumları çocuğun cinsiyetine göre demokratik ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=-2.131$, $p=0.034$). Erkek çocuğu olan ebeveynlerin demokratik ebeveynlik tutumları ($\bar{x}=1,59$) kız çocuğu olan ebeveynlerin demokratik ebeveynlik tutumundan ($\bar{x}=1,51$) anlamlı şekilde daha yüksektir. Diğer bir ifadeyle erkek çocuğu olan ebeveynler kız çocuğu olan ebeveynlere nazaran daha demokratiktir.

Çocuğun cinsiyetine göre otoriter ($t=-0.004$, $p=0.997$), aşırı koruyucu ($t=-1.926$, $p=0.055$) ve izin verici ($t=1.541$, $p=0.124$) ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Tablo 8.

Ebeveynlik Tutumlarının Annenin Yaşına Göre ANOVA Sonuçları

Değişken	Kategori	Anne Yaş		ANOVA		
		Ort.	SS	F	p	Fark
Demokratik	20-25 ⁽¹⁾	1,52	0,44	4,565	0,004*	4>1
	26-30 ⁽²⁾	1,53	0,39			4>2
	31-35 ⁽³⁾	1,52	0,37			4>3
	36+ ⁽⁴⁾	1,70	0,39			
Otoriter	20-25 ⁽¹⁾	4,46	0,45	14,841	0,001*	1>2
	26-30 ⁽²⁾	4,15	0,50			1>4
	31-35 ⁽³⁾	4,40	0,39			
	36+ ⁽⁴⁾	4,08	0,52			
Aşırı Koruyucu	20-25 ⁽¹⁾	1,74	0,77	9,255	0,001*	3>1
	26-30 ⁽²⁾	1,98	0,54			3>2
	31-35 ⁽³⁾	2,22	0,69			3>4
	36+ ⁽⁴⁾	1,99	0,62			
İzin Verici	20-25 ⁽¹⁾	3,68	0,63	7,557	0,001*	3>1
	26-30 ⁽²⁾	3,66	0,57			3>2
	31-35 ⁽³⁾	3,94	0,52			
	36+ ⁽⁴⁾	3,86	0,50			

* $p<0,05$; F =Anova Testi, Fark=Tukey Testi

Tablo 8 incelendiğinde, ebeveynlik tutumları annenin yaşına göre demokratik ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=4,565$; $p<0,05$). Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda; anne yaşının 36 ve üzerinde olduğu ebeveynlerin ($\bar{x}=1,70$) demokratik ebeveynlik tutumları anne yaşının 20-25 yaş aralığında ($\bar{x}=1,52$), 26-30 yaş aralığında ($\bar{x}=1,53$) ve 31-35 yaş aralığında ($\bar{x}=1,52$) olduğu ebeveynlerin demokratik ebeveynlik tutumundan anlamlı şekilde daha yüksektir.

Annenin yaşına göre otoriter ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=14,841$; $p<0,05$). Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda; anne yaşının 20-25 yaş aralığında ($\bar{x}=4,46$) olduğu ebeveynlerin otoriter

ebeveynlik tutumları, anne yaşının 26-30 yaş aralığında ($\bar{x}=4,15$) ve 36 ve üzeri yaş aralığında ($\bar{x}=4,08$) olduğu ebeveynlerin otoriter ebeveynlik tutumundan anlamlı şekilde daha yüksektir.

Annenin yaşına göre aşırı koruyucu ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=9,255$; $p<0,05$). Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda; anne yaşının 31-35 yaş aralığında ($\bar{x}=2,22$) olduğu ebeveynlerin aşırı koruyucu ebeveynlik tutumları, anne yaşının 20-25 yaş aralığında ($\bar{x}=1,74$), 26-30 yaş aralığında ($\bar{x}=1,98$) ve 36 ve üzeri yaş aralığında ($\bar{x}=1,99$) olduğu ebeveynlerin aşırı koruyucu ebeveynlik tutumundan anlamlı şekilde daha yüksektir.

Annenin yaşına göre izin verici ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=7,557$; $p<0,05$). Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda; anne yaşının 31-35 yaş aralığında ($\bar{x}=3,94$) olduğu ebeveynlerin izin verici ebeveynlik tutumları, anne yaşının 20-25 yaş aralığında ($\bar{x}=3,68$) ve 26-30 yaş aralığında ($\bar{x}=3,66$) olduğu ebeveynlerin izin verici ebeveynlik tutumundan anlamlı şekilde daha yüksektir.

Tablo 9.

Ebeveynlik Tutumlarının Babanın Yaşına Göre ANOVA Sonuçları

Değişken	Kategori	Baba Yaş		F	ANOVA	
		Ort.	SS		p	Fark
Demokratik	25-30 ⁽¹⁾	1,58	,43	5,417	0,005*	3>2
	31-35 ⁽²⁾	1,46	,35			
	36+ ⁽³⁾	1,60	,40			
Otoriter	25-30 ⁽¹⁾	4,32	,48	1,887	,153	-
	31-35 ⁽²⁾	4,30	,47			
	36+ ⁽³⁾	4,22	,48			
Aşırı Koruyucu	25-30 ⁽¹⁾	1,99	,71	,832	,436	-
	31-35 ⁽²⁾	2,08	,73			
	36+ ⁽³⁾	2,00	,58			
İzin Verici	25-30 ⁽¹⁾	3,67	,68	11,501	0,001*	3>1
	31-35 ⁽²⁾	3,68	,55			
	36+ ⁽³⁾	3,93	,48			3>2

Tablo 9 incelendiğinde, ebeveynlik tutumları babanın yaşına göre demokratik ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=5,417$; $p<0,05$). Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda; baba yaşının 36 ve üzerinde olduğu ebeveynlerin ($\bar{x}=1,60$) demokratik ebeveynlik tutumları baba yaşının 31-35 yaş aralığında ($\bar{x}=1,46$) olduğu ebeveynlerin demokratik ebeveynlik tutumundan anlamlı şekilde daha yüksektir.

Babanın yaşına göre otoriter ($F=1,887$; $p=.153$) ve aşırı koruyucu ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($F=.832$; $p=.436$).

Babanın yaşına göre izin verici ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=11,501$; $p<0,05$). Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda; baba yaşının 36 ve üzerinde olduğu ebeveynlerin ($\bar{x}=3,93$) izin verici ebeveynlik tutumları baba yaşının 31-35 yaş aralığında ($\bar{x}=3,68$) ve 25-30 yaş aralığında ($\bar{x}=3,67$) olduğu ebeveynlerin izin verici ebeveynlik tutumundan anlamlı şekilde daha yüksektir.

Tablo 10.

Ebeveynlik Tutumlarının Anne Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Değişken	Kategori	Anne Eğitim Düzeyi		F	ANOVA	
		Ort.	SS		p	Fark
Demokratik	İlkokul ⁽¹⁾	1,67	,37	8,213	0,001*	4<1,
	Ortaokul ⁽²⁾	1,58	,38			4<2,
	Lise ⁽³⁾	1,62	,44			
	Üniversite ⁽⁴⁾	1,39	,34			4<3,
	Lisansüstü ⁽⁵⁾	1,50	,34			
Otoriter	İlkokul ⁽¹⁾	4,10	,51	6,440	0,001*	1<2,
	Ortaokul ⁽²⁾	4,34	,49			3<2,
	Lise ⁽³⁾	4,16	,49			
	Üniversite ⁽⁴⁾	4,39	,41			3<4,
	Lisansüstü ⁽⁵⁾	4,28	,40			
Aşırı Koruyucu	İlkokul ⁽¹⁾	1,83	,58	21,966	0,001*	4>1,
	Ortaokul ⁽²⁾	1,67	,53			5>1,
	Lise ⁽³⁾	2,00	,66			
	Üniversite ⁽⁴⁾	2,37	,61			3>2,
	Lisansüstü ⁽⁵⁾	2,31	,65			
İzin Verici	İlkokul ⁽¹⁾	3,66	,62	3,814	0,001*	2>1

Ortaokul ⁽²⁾	3,97	,54
Lise ⁽³⁾	3,76	,55
Üniversite ⁽⁴⁾	3,78	,49
Lisansüstü ⁽⁵⁾	3,72	,64

Tablo 10 incelendiğinde, ebeveynlik tutumları anne eğitim durumuna göre demokratik ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=8,213$; $p<0,05$). Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda; ilkokul ($\bar{x}=1,67$), ortaokul ($\bar{x}=1,58$) ve lise mezunu olan ($\bar{x}=1,62$) ebeveynlerin demokratik ebeveynlik tutumları üniversite mezunu olan ($\bar{x}=1,39$) ebeveynlerin demokratik ebeveynlik tutumundan anlamlı şekilde daha yüksektir.

Anne eğitim durumuna göre otoriter ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=6,440$; $p<0,05$). Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda; ilkokul ($\bar{x}=4,10$) ve lise mezunu olan ($\bar{x}=4,16$) ebeveynlerin otoriter ebeveynlik tutumları ortaokul mezunu olan ($\bar{x}=4,34$) ebeveynlerin otoriter ebeveynlik tutumundan anlamlı şekilde daha düşüktür. Ayrıca, ilkokul ($\bar{x}=4,10$) ve lise mezunu olan ($\bar{x}=4,16$) ebeveynlerin otoriter ebeveynlik tutumları üniversite mezunu olan ($\bar{x}=4,39$) ebeveynlerin otoriter ebeveynlik tutumundan anlamlı şekilde daha düşüktür.

Anne eğitim durumuna göre aşırı koruyucu ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=21,966$; $p<0,05$). Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda; üniversite ($\bar{x}=2,37$) ve lisansüstü mezunu olan ($\bar{x}=2,31$) ebeveynlerin aşırı koruyucu ebeveynlik tutumları ilkokul mezunu olan ($\bar{x}=1,83$) ebeveynlerin aşırı koruyucu ebeveynlik tutumundan anlamlı şekilde daha yüksektir. Ayrıca, lise ($\bar{x}=2,00$), üniversite ($\bar{x}=2,37$) ve lisansüstü mezunu olan ($\bar{x}=2,31$) ebeveynlerin aşırı koruyucu ebeveynlik tutumları ortaokul mezunu olan ($\bar{x}=1,83$) ebeveynlerin aşırı koruyucu ebeveynlik tutumundan anlamlı şekilde daha yüksektir.

Anne eğitim durumuna göre izin verici ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=3,814$; $p<0,05$). Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda; ortaokul mezunu olan ($\bar{x}=3,97$) ebeveynlerin izin verici ebeveynlik tutumları ilkokul mezunu olan ($\bar{x}=3,66$) ebeveynlerin izin verici ebeveynlik tutumundan anlamlı şekilde daha yüksektir.

Tablo 11.

Ebeveynlik Tutumlarının Baba Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Değişken	Kategori	Baba Eğitim Düzeyi		ANOVA		
		Ort.	SS	F	p	Fark
Demokratik	İlkokul (1)	1,63	,57	4,135	0,003*	4<3
	Ortaokul (2)	1,61	,36			
	Lise (3)	1,61	,40			
	Üniversite (4)	1,45	,31			
	Lisansüstü (5)	1,48	,36			
Otoriter	İlkokul (1)	4,12	,44	1,590	176	-
	Ortaokul (2)	4,31	,56			
	Lise (3)	4,25	,54			
	Üniversite (4)	4,32	,37			
	Lisansüstü (5)	4,25	,45			
Aşırı Koruyucu	İlkokul (1)	1,79	,77	13,342	0,001*	4>1,
	Ortaokul (2)	1,69	,45			5>1,
	Lise (3)	1,89	,59			4>2,
	Üniversite (4)	2,25	,64			5>2,
	Lisansüstü (5)	2,32	,71			
İzin Verici	İlkokul (1)	3,73	,69	,671	612	-
	Ortaokul (2)	3,74	,61			
	Lise (3)	3,77	,53			
	Üniversite (4)	3,86	,54			
	Lisansüstü (5)	3,77	,54			

Tablo 11 incelendiğinde, ebeveynlik tutumları baba eğitim durumuna göre demokratik ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=4,135$; $p<0,05$). Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda; ilkokul

($\bar{x}=1,63$), ortaokul ($\bar{x}=1,61$) ve lise mezunu olan ($\bar{x}=1,61$) ebeveynlerin demokratik ebeveynlik tutumları üniversite mezunu olan ($\bar{x}=1,45$) ebeveynlerin demokratik ebeveynlik tutumundan anlamlı şekilde daha yüksektir.

Baba eğitim durumuna göre otoriter ($F=1,590$; $p=176$) ve izin verici ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($F=,671$; $p=612$).

Baba eğitim durumuna göre aşırı koruyucu ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=13,342$; $p<0,05$). Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda; üniversite ($\bar{x}=2,25$) ve lisansüstü mezunu olan ($\bar{x}=2,32$) ebeveynlerin aşırı koruyucu ebeveynlik tutumları ilköğretim ($\bar{x}=1,79$), ortaokul ($\bar{x}=1,69$) ve lise mezunu olan ($\bar{x}=1,89$) ebeveynlerin aşırı koruyucu ebeveynlik tutumundan anlamlı şekilde daha yüksektir.

3.1. Nitel Bulgular

Çalışmaya katılan ebeveynlerden kendi ebeveyn tutumlarını değerlendirmeleri istendiğinde verilen cevaplar SPSS programına aktarılarak ölçekten alınan sonuç ile kendi değerlendirmeleri karşılaştırılmış ve yukarıda nicel bulgular kısmında Tablo 5'te raporlanmıştır.

Ebeveynlere sorulan diğer bir soru ise tutumlarını neden bu şekilde değerlendirdikleridir. Demokratik bir tutum benimsediklerini söyleyen ebeveynler, çocuklarını destekleme ve cesaretlendirme çabaları, onların fikirlerini önemseyip onlara kendilerini ifade etme fırsatı vermeleri, çocuklarını çok kısıtlamamalarına rağmen kurallar ve esneklik arasında bir denge kurmaları nedeniyle kendilerini demokratik olarak nitelediklerini ifade etmişlerdir. Örneğin ebeveynlerden K4, çocukları yetiştirirken hem aşırı kurallar koyup ceza kullanıp hem de onları destekleyip sevip şımartmanın mümkün olmayacağını düşündüğünü, bu nedenle kendisinin az kısıtlama ve kuralla birlikte çocuklarına karşı çokça sevgi, saygı, hoşgörü ve anlayış gösterdiğini ifade ederek demokratik bir ebeveyn olduğunu vurgulamıştır. K142 çocuğuna ona güvendiğini hissettirdiği, onu her konuda desteklediği ve çocuğun yaşına uygun şekilde onunla etkileşime girebildiği için kendini demokratik bir ebeveyn olarak değerlendirmiştir. K21 çocuğunu her konuda bir birey olarak gördüğü için kendini demokratik olarak nitelendirirken bir ebeveynler görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Onu her konuda destekliyor, cesaretlendiriyor, fikrini sormaya özen gösteriyorum. Tabi ki her dediğini de yapmıyorum. Eğer olmayacak ve doğru olmayan bir şey istiyorsa doğrusunu açıklamaya çalışarak ona anlatıyorum.” (K35)

Kendilerini otoriter olarak değerlendiren ebeveynler ise çocuklarının istek ve davranışlarını dengelemek için onlara kısıtlama getirdikleri ve kurallar koydukları için kendilerinin otoriter olduklarını düşünmektedirler. Bu ebeveynlerden biri olan K15, otoriter bir tutum sergileyerek çocukları ile olan ilişkisinin daha sağlıklı olacağını düşündüğünü ve buna göre uygulamalar yaptığını ifade etmiştir. K25 çocuklarının şımarık ve büyüklerine karşı saygısız olmasını istemediği için daha katı bir ebeveyn olduğunu; K43 ise her ne kadar çocuğunun fikirlerine önem veriyor olsa da her istediğine kolayca ulaşmasını istemediği için kuralcı olduğunu bu nedenle de kendisini otoriter bir ebeveyn olarak gördüğünü dile getirmiştir. Kendini otoriter olarak değerlendiren bir ebeveyn şunları söylemiştir:

“Aile içinde olması gereken bazı kurallar vardır ve aile üyeleri bu kurallara uymak zorundadır. Ben de çocuğum yaptığı hatayı anlaması için fiziksel ve psikolojik şiddet olmadan düşünmesini sağlayacak cezalar veriyorum.” (K29)

Kendilerini izin verici bir ebeveyn olarak niteleyen anne babalar ise çocuklarının özgüvenini artırdıkları, onları kısıtlamayıp genellikle çocuklarının istediklerini yaptıkları ve ona her zaman hoşgörü ile yaklaştıkları için kendilerini bu şekilde tanımladıklarını dile getirmişlerdir. Bir ebeveynin görüşü ise şu şekildedir:

“Çünkü her istediğini yerine getirmek ve onu kesinlikle üzmem istemiyorum.” (K111)

Son olarak kendilerini aşırı koruyucu olarak tanımlayan sekiz ebeveyn ise çocuklarını dünyadaki kötü niyetli insanlardan korumaya çalıştıkları, hatta yeri geldiğinde arkadaşlarını bile çocukları için onlar seçtikleri ve çocuklarını kötü alışkanlıklardan korumaya çalıştıkları için kendilerini bu şekilde nitelendirmişlerdir. Aşırı koruyucu ebeveynler olduklarını düşünen bir katılımcı şu ifadeleri kullanmıştır:

“Demokratik tutum da bana yakın geliyor ama ben aşırı koruyucu bir tutumu benimsediğimi düşünüyorum. Çünkü çocuğumun çok fazla arkadaşı olmadığı için bazı durumlara nasıl tepki vereceğini bilmiyor. Dünyada çok fazla kötü niyetli insan var ve çocuğumu onlardan korumam gerekiyor.” (K88)

Ebeveynlere ebeveynlik tutumlarını belirleyen, şekillendiren faktörlerin ne olduğu sorulduğunda, kendilerini demokratik olarak tanımlayan ebeveynler eğitimlerini, iletişime verdikleri önemi, kendi deneyimlerini, içinde bulundukları zaman ve mekânı, çocuk yetiştirmeyle ilgili hedeflerini ve aile ve arkadaşlar gibi çevresel faktörleri ön plana çıkarmışlardır. Örneğin K4, aşırı ceza vermenin ve kural koymanın çocuğun, anne ve babasıyla

iletişimini azalttığını; bununla birlikte, her dediğini yapmanın veya şımartmanın da çocukta olumsuz davranışlara neden olduğunu ifade etmiştir. K52 çocuğunun kendini bir birey olarak özgür hissederken aynı zamanda sınırlarını da bilmesinin ve hepsinden öte kendini mutlu hissetmesinin, tutumunu belirleyen en temel faktör olduğunu dile getirirken K55, çocuğuna birey olduğunu hissettirmek ve vermiş olduğu kararları kendisine bırakmak için demokratik bir ebeveyn olmaya çalıştığını vurgulamıştır. Bu konuda bir ebeveynin ifadeleri ise şu şekildedir:

“Benim çocukluğumda böyle düşüncelerin olmaması, bizim dönemimizde ailenin çocuğunu bu kadar düşünmeden her türlü soruları cevaplaması sanırım...” (K24)

Kendilerini otoriter olarak nitelendiren ebeveynler, kendi yetiştirilme tarzlarının, sosyal faktörlerin ve çocuk yetiştirmeyle ilgili hedeflerinin bu tutumlarının şekillenmesinde etkili olduğunu ifade etmişlerdir. K77 bu konuda şunları söylemiştir:

“Çünkü ben kendim de aile içerisinde böyle yetiştim ve daha güçlü bir yapımın olduğuna inanıyorum. Kızımın da bana benzemesini istiyorum.” (K77)

Ebeveyn tutumlarının izin verici olduğunu ifade eden ebeveynlere göre bu tutumları, kendi deneyimleri, çevresel etkenler ve çocuklarına olan düşkünlükleri ile şekillenmiştir. K11 kendi yaşadıklarını çocuğunun yaşamasını istemediğini ifade ederken K19, dış etkenler, kötü örnekler ve hayat şartları şeklinde bir sıralama yapmıştır. K51 ve K111 çocuklarını çok sevdiklerini, onlara aşırı bağlı olduklarını ve çocuklarını üzmemek istemedikleri için ne isterlerse izin verdiklerini belirtmişlerdir. K101 ise şu ifadeleri kullanmıştır:

“Çocuğumu çok seviyor olmam ve kendi çocukluğumla kıyaslamamdır. Çok güzel bir çocukluk yaşamasını istiyorum.” (K101)

Tutumlarını aşırı koruyucu olarak açıklayan ebeveynler ise çevresel etkenlerin, kendi deneyimlerinin ve çocuklarının kişisel özelliklerinin bu tutumlarını şekillendirdiğini dile getirmişlerdir. K39’a göre kısa aralıklarla oluşturulan yeni çevreler ve yeni düzenler çocuğunun üzerine daha fazla düşmesine ve sürekli onu kontrol etmesine sebep olurken, K54’e göre çocuklar çok fazla korunmaya ve kendini güvende hissetmeye ihtiyaç duyduklarından, her sıkıntılarında arkalarında duracak anne ve babaya ihtiyaçları vardır. K68’in görüşleri ise şu şekildedir:

“Küçük yaşta annemi kaybettim. Çok zorluk zorbalık ve sıkıntı yaşadım. Bu yüzden de böyleyim. Ayrıca çocuklarıma aşırı düşkün ve çok evhamlıyım. Bazen büyük kayıplar insanı değiştirmeye zorlar. Bu yüzden çoğu zaman onların yanlarında olup hep iyi ve başarılı olmaları için onları destekleyeceğim.” (K68)

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmanın temel bulgularından biri, ebeveynlerin sahip oldukları tutumların belirlenmesidir. Dolayısıyla yapılan analizlerde ETÖ’ye göre ebeveynlerin hiçbirinin demokratik ebeveynlik tutumuna sahip olmadığı, en fazla sayıda ebeveynin otoriter ebeveynlik tutumuna sahip olduğu, bunu sırasıyla izin verici ebeveynlik tutumunun ve aşırı koruyucu ebeveynlik tutumunun takip ettiği saptanmıştır.

Ölçek yoluyla ortaya konulan ebeveynlik tutumları incelendiğinde ebeveynlerin daha çok otoriter bir tutuma sahip oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca ebeveynlerin bir kısmının da izin verici veya aşırı koruyucu tutumlara sahip oldukları görülmektedir. Buna göre araştırmaya katılan anne-babaların ebeveynlik tutumlarının geleneksel aile yaklaşımıyla ortaya çıktığı söylenebilir. Bu yaklaşımda genel olarak anne-babalar iki uç tutum sergileyebilmektedir. Diğer bir ifadeyle ebeveynler ya baskın, otoriter, koruyucu bir tutum sergilemekte ya da serbest, izin verici bir tutum ortaya koymaktadır (Muhtadie vd., 2013). Çağdaş yaklaşımlarda ise ebeveynlerin daha dengeli, orta yol içeren ve demokratik bir tutumla hareket ettikleri söylenebilir (Baumrind, 1966). Dolayısıyla bu araştırmanın katılımcılarının ölçek puanları açısından demokratik ebeveynlik tutumuna sahip olmadıkları belirtilebilir. Bu durum ebeveynlik tutumları açısından bir geçiş süreci olarak da düşünülebilir. Nitekim Türkiye’deki ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarında geleneksel otoriter yaklaşımdan daha demokratik yaklaşımlara doğru bir eğilim söz konusu olduğu belirtilmektedir (Sunar, 2009).

Bu araştırma kapsamında anne-babalara ölçek uygulanmasının yanı sıra anne-babaların kendi ebeveynlik tutumlarını nasıl algılayıp değerlendirdikleri de tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda katılımcılara sorulan sorulara verilen cevaplar ile ölçeklerdeki bulgulardan farklı sonuçlar elde edilmiştir. Sorulardan elde edilen veriler sonucunda ebeveynlerin büyük çoğunluğu kendilerinin demokratik bir tutuma sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bu bulgunun önceki araştırma sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır (Aküzüm vd., 2022; Alabay, 2017). Ayrıca bu araştırmaya katılan bazı ebeveynler kendilerini izin verici, bazıları aşırı koruyucu, bir kısmı da otoriter olarak tanımlamışlardır.

Bu araştırmada ölçeklerden elde edilen bulgular ve soru formu yoluyla ulaşılan sonuçlar arasında bir farklılık olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle katılımcıların ETÖ'ye göre sahip oldukları tutumlar ile kendi değerlendirmelerine göre belirlenen tutumlar arasında bir farklılık bulunmaktadır. Bu tutarsızlığın bir sebebi, ebeveynlerin kendi değerlendirmelerinde nesnel davranmamaları olabilir. Ayrıca ebeveynler ölçekte yer alan çok sayıda maddeyi kendi uygulamaları çerçevesinde cevaplandırırken bu maddelerden hangilerinin demokratik ebeveynlik veya diğer ebeveynlik tutumlarına ait olduğunu bilmedikleri söylenebilir. Ancak kendi değerlendirmelerinde ideal olan, istenen bir ebeveynlik tutumu olan demokratik ebeveyn olarak kendilerini tanıtmayı bilinçli olarak tercih ettikleri düşünülmektedir. Bununla birlikte öz-değerlendirme süreçlerinde ebeveynlerin daha olumlu bir tutum yansıtmaya çalışarak kendilerini daha çok demokratik tutum üzerinden değerlendirdikleri söylenebilir. Buna göre ebeveynlerin kendi ebeveynlik tutumları ile ilgili öznel değerlendirmelerinde demokratik tutumun daha ağır bastığı ve daha çok ön plana çıktığı ifade edilebilir. Alanyazın incelendiğinde bu bulguyu destekleyen çalışmalar mevcut olduğu gibi bu bulguyla paralel olmayan çalışma sonuçları da görülmektedir. Aküzüm ve arkadaşlarının (2022) yaptıkları çalışmada ebeveynlerin en çok demokratik tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Ancak Yoleri ve Köleoğlu'nun (2024) çalışmasında ebeveynlerin çoğunun otoriter tutuma sahip oldukları görülmüştür. Bu sonuçların farklı olması, veri toplama yöntemleriyle (ölçek ve görüşme farklılığı) alakalı olabildiği gibi ebeveynlerin sosyo-kültürel düzeyleriyle de ilgili olabilir.

Bu araştırma sonucunda çocuğa yakınlık açısından demokratik ebeveynlik tutumunda ve aşırı koruyucu ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık bulunurken, otoriter ebeveynlik tutumunda ve izin verici ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Buna göre otoriter ve izin verici tutumlarda anne-babaların benzer yaklaşımlar sergiledikleri anlaşılmaktadır. Uykan ve Akkaynak (2019) ve Yıldız (2023) tarafından yapılan araştırmalarda da benzer bulgulara ulaşılmış ve ebeveyn tutumlarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Ancak yaptığımız bu araştırmada babaların annelere göre daha demokratik ve aşırı koruyucu bir tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle annelerin babalardan daha az demokratik tutumu benimzedikleri saptanmıştır. Saptanan bu bulguya benzer şekilde, Aküzüm ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan çalışmada annelerin babalara kıyasla daha fazla otoriter bir tutum sergiledikleri bulunmuştur. Ebeveyn cinsiyeti açısından ulaştığımız bu sonuç, başka araştırmalarda farklı şekillerde tespit edilmiş ve annelerin babalardan daha fazla demokratik tutum sergiledikleri saptanmıştır (Karabulut Demir ve Şendil, 2008; Sak vd., 2015). Aydoğdu ve Dilekmen (2016) tarafından yapılan çalışmada annelerin babalara göre daha yüksek düzeyde demokratik tutuma sahip oldukları belirtilmiştir. Benzer şekilde Özkul (2023) tarafından yapılan araştırmada annelerin en çok demokratik ve en az otoriter tutum sergiledikleri anlaşılmıştır. Bu verilenler bir arada düşünüldüğünde, genel olarak annelerin babalara göre daha fazla demokratik bir tutuma sahip olabileceğine dair araştırma bulgularının alanyazında yer aldığı ancak bizim çalışmamızda mevcut literatürün aksine babaların annelerden daha fazla demokratik bir tutum benimseyebileceği ortaya konulmuştur. Bu durum ebeveynlerin değişen rolleri açısından ele alınabilir. Babaların daha demokratik tutuma sahip olduklarına dair bu bulgu, baba katılımı ile ilişkilendirilebilir. Baba katılımı; babanın çocukla ilgilenmesi, bakımını üstlenmesi ve çocukla nitelikli zaman geçirmesidir (Plantin vd., 2023). Babanın çocuğun yaşantılarına dahil olması kimi zaman daha demokratik ve hoşgörülü bir ebeveyn rolünün sergilenmesini sağlayabilmektedir. Diğer tarafta toplumsal alanda ve iş yaşamında annelerin daha fazla yer alması aynı zamanda annelerin ebeveynlik tutumlarına yansıyabilmektedir (Wallis-Price, 2003). Anneler, çocuklara karşı tutumlarında “ev hanımlığı” rolü üzerinden sergiledikleri yaklaşımın yerini daha sert ve katı bir yaklaşım alabilmektedir. Çünkü hem bir işte/meslekte çalışmak hem de evdeki işleri yapmak bir anne açısından zor bir süreç olarak geçmektedir. Çoğu zaman iş-ev arasındaki bu zorlu süreç annelerde duygusal, bedensel ve zihinsel sorunlara neden olabilmektedir. Rol çatışması olarak geçen bu durum, annelerin çocuklara karşı yaklaşımlarında olumsuz bir şekilde ortaya çıkabilmektedir (Nayır, 2008). Diğer tarafta iş yaşamının yanı sıra çocuklarla ilgilenmede anneler kadar vakit ayırmak zorunda kalan babalar da çocuklara karşı daha olumlu, demokratik ve hoşgörülü bir yaklaşım tercih edebilmektedir. Aynı zamanda işyeri ve iş ortamı nedeniyle öz-değerini düşük algılayan annelerin çocuklarına karşı daha az destekleyici, daha kısıtlayıcı ve cezalandırıcı bir yaklaşım içinde oldukları belirtilmektedir (Bayer, 2020). Bununla birlikte bizim çalışmamızda baba katılımcı sayısının oldukça düşük olması nedeniyle babalarda demokratik tutumun ön plana çıktığı söylenebilir. Araştırmalara katılım açısından bakıldığında önceki çalışmalarda da benzer durumun söz konusu olduğu anlaşılmaktadır. Uykan ve Akkaynak (2019) tarafından yapılan çalışmadaki katılımcıların tamamı annelerden oluşurken Durmuşoğlu ve arkadaşlarının (2024) yaptıkları çalışmada ise katılımcıların %85'ini anneler oluşturmuştur. Bu yüzden babaların çalışma örneklemelerinde ve gruplarında oran olarak az düzeyde olmaları, çalışma sonuçlarını etkilediğini akla getirmektedir.

Bu araştırmada, çocuğun cinsiyetine göre demokratik ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık göstermişken, otoriter ebeveynlik tutumunda, aşırı koruyucu ebeveynlik tutumunda ve izin verici ebeveynlik tutumunda anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Bu bulgu, erkek çocuğu olan ebeveynlerin kız çocuğu olan ebeveynlere göre daha demokratik bir tutum sergilediklerini göstermektedir. Erkek çocuğu açısından ortaya çıkan bu farklı tutum ise ebeveynlerin ait oldukları kültürel dinamiklerle ve kendi yetiştirilme tarzlarıyla ilişkili olabilir. Kültürel açıdan

erkek çocuğa verilen önemden dolayı ebeveynler, erkek çocuklarına karşı daha müsamahakâr, serbest ve demokratik bir yaklaşım sergileyebilir. Diğer tutumlarda ise çocuğun kız veya erkek olması ile ilgili herhangi bir tutum değişikliğinin söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır. Buna göre araştırmaya katılan ebeveynlerin erkek çocuklarına karşı daha demokratik bir tutum içinde oldukları ancak diğer tutumlarda çocuğun cinsiyetinin herhangi bir farklılık oluşturmadığı söylenebilir. Benzer sonuçlar farklı araştırmalarda da elde edilmiştir (Bartlett, 2004; Bazarbashı, 2014; Cabrera vd., 2000). Özkan (2024) tarafından yapılan çalışmada çocuğun cinsiyetine göre ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde Aktürk (2015) tarafından yapılan araştırmada ETÖ'nün dört alt boyutunda (demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici) da çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bütün bu sonuçlardan hareketle çocuğun cinsiyeti açısından ebeveynlerin tutumları arasında önemli bir farklılık görülmeyeceği ifade edilebilir.

Bu araştırmada, annenin yaşına göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Hem anne hem de babanın yaşının ebeveynlik tutumları açısından benzer sonuçlar oluşturduğu anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle ebeveynlerin yaşı arttıkça daha demokratik ve izin verici yaklaşımlar benimsedikleri ve dolayısıyla da otoriterlik tutumlarını azalttıkları görülmektedir. Buna göre ebeveynlerin yaşları ile ebeveynlik tutumları arasında bir ilişkinin bulunduğu anlaşılmaktadır (Grigorenko ve Sternberg, 2000). Aküzüm ve arkadaşlarının (2022) çalışmasında yaşla birlikte annelerde demokratik tutum, babalarda ise izin verici tutumun arttığı sonucuna varılmıştır. Yaşın ebeveynlik tutumu üzerindeki bu etkisi dikkate alındığında, ebeveynlerin zaman içinde çocuklarına karşı baskın ve otoriter olmaktan vazgeçtikleri ve daha hoşgörü ve demokratik bir tutum sergiledikleri söylenebilir. Genç yaştaki ebeveynler çoğunlukla aşırı koruyucu tutum benimseyebilmektedir. Ancak ebeveynlik rolü, zamanla tecrübe edinmeyi sağlayabilmektedir (Aküzüm vd., 2022). Ebeveynler, değişen ve gelişen dünyadan teknoloji ve sosyal medya yoluyla birçok toplumsal ve kültürel durumlardan haberdar olabilmektedir (Aslan, 2002). Ebeveynler içinde bulundukları toplumun yaşam biçiminden etkilenebilmekte ve bu durum ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarına yansıyabilmektedir (Tuncer, 1980). Farklı aile dinamiklerini, çocuk-ebeveyn etkileşimlerini, eğitim kurumlarındaki değişimleri fark eden ebeveynler dış dünyaya uyum sağlamak için çocuklarla olan diyaloglarını değiştirmeye zorlamaktadır (Aslan, 2002).

Bu araştırmada, anne eğitim durumu yükseldikçe ebeveyn tutumu açısından daha az demokratik, daha fazla otoriter, daha fazla koruyucu, daha fazla izin verici yaklaşımlarda bulundukları anlaşılmıştır. Ayrıca babaların eğitim düzeyi yükseldikçe daha az demokratik ve daha fazla koruyucu tutumlara sahip oldukları belirtilebilir. Anne eğitim durumunda olduğu gibi, babaların da eğitim düzeyinin onların ebeveynlik tutumlarını etkilediği anlaşılmaktadır. Bu bulgu mevcut alanyazın ile paralellik göstermemektedir. Genel kanıya ve yapılan araştırmalara göre eğitim düzeyi ile demokratik tutum arasında doğru bir orantı olması yönündedir (Kozikoğlu ve Uygun, 2020; Lungarini, 2015). Ancak bu çalışmada anne eğitim düzeyinin demokratik ebeveyn tutumunu azalttığı, otoriterliği ve aşırı koruyuculuğu artırdığı söylenebilir. Dolayısıyla bu araştırmanın sonucunun mevcut alanyazınla tutarlılık göstermediği ifade edilebilir. Mevcut alanyazın incelendiğinde eğitim düzeyi yüksek olan annelerin daha fazla demokratik tutum içinde olduklarına dair sonuçlar görülebilmektedir (Bornstein ve Zlotnik, 2008; Kaya vd., 2012). Alpoğuz (2014) tarafından yapılan çalışma sonucunda eğitim düzeyi yükseldikçe otoriter ebeveyn tutumunun azaldığı belirtilmiştir. Eğitimli ebeveynlerden beklentinin de bu yönde olduğu söylenebilir. Dolayısıyla eğitimli annelerin demokratik bir aile ortamını oluşturmaya yönelik çaba içinde olmaları, onların çocuklara yönelik daha hoşgörü ve olmalarını sağlayabilmektedir. Bu durum annelerin eğitim yoluyla bilinçlendikleri ve zamanla deneyim kazandıkları anlamına da gelmektedir. Çünkü ebeveynlerin eğitim düzeyine bağlı olarak demokratik tutuma sahip olma düzeyleri artış göstermektedir. Eğitim düzeyi yükseldikçe ebeveynlerin farkındalık, bilgi ve deneyim düzeyleri de artabilmekte, çocuklarına yönelik tutumlarının daha olumlu şekilde olabileceği belirtilmektedir (Aküzüm vd., 2022). Yaprak (2007) tarafından yapılan araştırmada ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça demokratik bir tutum ortaya koymalarının daha fazla mümkün olduğu belirtilmiştir. Ancak bu araştırmada eğitim durumunun her iki ebeveyn açısından da demokratik tutumu azalttığı sonucu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla ebeveyn tutumlarının sadece eğitim durumu değişkenine bağlı olarak farklılık göstermeyeceği ve birden fazla faktörün ebeveyn tutumu üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca eğitim düzeyi, mezuniyet derecesi ve alınan diplomadan ziyade anne-babaların çocuk yetiştirmeye ilgili bilinç düzeyleri, aileye verdikleri değer, aile-içi iletişim, çocuk eğitimi konusundaki farkındalık vb. etmenlerin ebeveynlik rollerine ve tutumlarına yansıdığı belirtilebilir.

Bu araştırmanın önemli bulgularından biri de nitel yaklaşımda elde edilen sonuçlardır. Ebeveynlere sorulan soruların cevapları analiz edildiğinde farklı tutumlar bağlamında ebeveynlerin kendilerini nasıl algılayıp değerlendirdikleri ortaya konulmuştur. Ulaşılan sonuçlara göre demokratik bir tutum benimsediklerini söyleyen ebeveynler, çocuklarını destekleme ve cesaretlendirme çabaları, onların fikirlerini önemseyip onlara kendilerini ifade etme fırsatı vermeleri, çocuklarını çok kısıtlamamalarına rağmen kurallar ve esneklik arasında bir denge kurmaları nedeniyle kendilerini demokratik olarak nitelediklerini ifade etmişlerdir. Ebeveynlerin kullandıkları ifadelerin demokratik tutumla alakalı olduğu söylenebilir. Çünkü demokratik ebeveyn tutumlarında aile içinde

birtakım kurallar konulduğu gibi aynı zamanda çocuklara esneklik tanınabilmektedir (Küçükturan, 2005). Ayrıca bu tür aile ortamlarında çocukların cezalandırılması yerine desteklenmesi esas alınmaktadır (Seven, 2013).

Kendilerini otoriter olarak değerlendiren ebeveynler ise çocuklarının istek ve davranışlarını dengelemek için onlara kısıtlama getirdikleri ve kurallar koydukları için kendilerinin otoriter olduklarını düşünmektedirler. Otoriter ebeveynler genelde katı kurallar koyarak ve çocukları aşırı kontrol ederek ebeveynlik rollerin, sergileyebilmektedir (Dwairy, 2004). Bu çalışmada kendilerini izin verici bir ebeveyn olarak niteleyen anne babalar, çocuklarının özgüvenini artırdıkları, onları kısıtlamayıp genellikle çocuklarının istediklerini yaptıkları ve ona her zaman hoşgörü ile yaklaştıkları için kendilerini bu şekilde tanımladıklarını dile getirmişlerdir. Bu anne-babalar, çocuklarının istek ve arzularına çoğu zaman olumlu bir tepkide bulunarak izin verici ebeveyn tutumunu ortaya koymaktadır (Arslan Aydoğan, 2017). Bununla birlikte kendilerini aşırı koruyucu olarak tanımlayan ebeveynler, çocuklarını dünyadaki kötü niyetli insanlardan korumaya çalıştıkları, hatta yeri geldiğinde arkadaşlarını bile çocukları için onlar seçtikleri ve çocuklarını kötü alışkanlıklardan korumaya çalıştıkları için kendilerini bu şekilde nitelendirmişlerdir. Aşırı koruyucu ebeveynlerde genelde çocukları kötülüklerden ve istismarlardan korunma çabası bulunmaktadır. Bu iyi niyet çabasına rağmen bazen pratikte çocukların kısıtlandığı, sürekli kontrol altına alındığı söylenebilir (Gökmen Korbek, 2019). Bu durum aşırıya kaçtığına elbette çocuklar üzerinde olumsuz sonuçlara sebep olabilmektedir (Özyürek ve Tezel Şahin, 2017).

Ebeveynlere ebeveynlik tutumlarını belirleyen, şekillendiren faktörlerin ne olduğu sorulduğunda, kendilerini demokratik olarak tanımlayan ebeveynler eğitimlerini, iletişime verdikleri önemi, kendi deneyimlerini, içinde bulundukları zaman ve mekânı, çocuk yetiştirmeyle ilgili hedeflerini ve aile ve arkadaşlar gibi çevresel faktörleri ön plana çıkarmışlardır. Kendilerini otoriter olarak nitelendiren ebeveynler, kendi yetiştirilme tarzlarının, sosyal faktörlerin ve çocuk yetiştirmeyle ilgili hedeflerinin bu tutumlarının şekillenmesinde etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Ebeveyn tutumlarının izin verici olduğunu ifade eden ebeveynlere göre bu tutumları, kendi deneyimleri, çevresel etkenler ve çocuklarına olan düşkünlükleri ile şekillenmiştir. Son olarak tutumlarını aşırı koruyucu olarak açıklayan ebeveynler ise çevresel etkenlerin, kendi deneyimlerinin ve çocuklarının kişisel özelliklerinin bu tutumlarını şekillendirdiğini dile getirmişlerdir.

Sonuç olarak çalışmada okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve kendi değerlendirmelerine dayanarak tutumları belirlenmiştir. Ebeveyn Tutum Ölçeğine göre ebeveynlerin büyük çoğunluğu otoriter tutuma sahip iken, kendi ifadelerine göre ebeveynlerin büyük bir kısmı demokratik tutuma sahiptir. Dolayısıyla iki yöntemle elde edilen bu sonuçların tutarlılık göstermediği anlaşılmıştır. Ayrıca ebeveyn tutumlarının çocuğa yakınlık, çocuğun cinsiyeti, anne-babanın yaşı ve anne-baba eğitim durumu değişkenlerine farklılık gösterdiği saptanmıştır. Son olarak ebeveynlerin ebeveynlik tutumlarını belirleyen faktörlerin neler olduğuna dair sorunun yanıtları nitel yaklaşımla ortaya konulmuştur.

Bu çalışma, önemli bulguları içermekle birlikte bazı sınırlılıklara sahiptir. Çalışmanın örnekleminde sadece okul öncesi dönem çocuğu olan Kars-Sarıkamış'taki ebeveynler yer almıştır. Üstelik örneklemin büyük bir kısmını (%83,22) anneler oluşturmuştur. Dolayısıyla farklı bölge ve illerde ve farklı sosyoekonomik düzeye sahip ebeveynlerle karşılaştırma çalışmaları yapılabilir. Bununla birlikte araştırmanın verileri Ebeveyn Tutum Ölçeğinden ve ebeveynlerin kendi ebeveynlik tutumlarına ilişkin değerlendirmelerinden elde edilen sonuçlarla sınırlıdır. Yapılacak çalışmalarda farklı ölçekler kullanılarak veya görüşme/gözlem tekniklerine başvurularak ebeveynlerin tutumları boylamsal yaklaşımla incelenebilir. Ayrıca yapılacak araştırmalarda ebeveynlerden veri toplamanın yanı sıra çocuklarla görüşülerek veya onlara ölçek (Örneğin, Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği) uygulanarak veriler elde edilebilir. Bu çalışmanın bulgularından hareketle eğitimcilere ve ebeveynlere yönelik öneriler sunulabilir. Bu bağlamda eğitimciler, bu çalışmada tespit ettiğimiz ebeveynlik tutumunu belirleyen faktörleri dikkate alarak yapacağı eğitim faaliyetlerinde bu veriyi kullanabilir. Eğitimciler, alanda çalışırken babaların eğitime katılımını sağlayabilir. Ebeveynler, sağlıklı ve işlevsel ebeveyn tutumlarına sahip olmak amacıyla diploma edinmek veya mezuniyet derecesi elde etmek yerine anne-baba rolleri, aile içi iletişim, çocuk eğitimi gibi konularda farkındalık kazanmaya çaba gösterebilir. Ebeveynlerin evliliğin başlarındaki yetersizliklerini ve deneyimsizliklerini abartmadan zamanla annelik-babalık tecrübesi edinebilecekleri vurgulanabilir. Bu şekilde özellikle de küçük (okul öncesi) çocuklarına karşı daha sabırlı ve hoşgörülü davranabilecekleri ifade edilebilir. Ebeveynlerin çocuklarına yönelik demokratik tutumlarında ayrımcılık yapmamaları gerektiği belirtilebilir. Kız çocuklarına da erkek çocuklarına davranıldığı gibi demokratik bir yaklaşımda davranmaları, çocukların psiko-sosyal, duygusal ve ruhsal gelişimlerine, kişiliklerine ve kimliklerine olumlu katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Aktürk, F. M. (2015). *Çocukları okul öncesi eğitime devam eden (5 yaş grubu) ebeveynlerin ana-baba tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Aküzüm, C., Baran, E., & Çelebi, S. (2022). Okul öncesi dönemde ebeveyn tutumları ile dijital oyun bağımlılığı eğilimi arasındaki ilişki. *Electronic Turkish Studies*, 17(3), 427-458. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.61958>
- Alabay, E. (2017). Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin ebeveynlik tutumlarının incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 156-174. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.196720171234>
- Alpoğuz, D. U. (2014). *Algılanan ana-baba tutumlarının ilköğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarına ve Türkçe dersi akademik başarılarına etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Ahi Evran Üniversitesi.
- Arslan Aydoğan, S. (2017). *Ebeveynlerin çocukluk çağı örselenme yaşantısı ve bazı demografik özellikleri ile çocuk yetiştirmeye yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Çağ Üniversitesi.
- Aslan, K. (2002). Değişen toplumda aile ve çocuk eğitiminde sorunlar. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(2), 25-33. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/57138>
- Aydoğdu, F., & Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2). <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/296105>
- Bartlett, E. (2004). The effects of fatherhood on the health of men: A review of the literature. *J Mens Health Gend*, 1(2), 159-169. <https://doi.org/10.1016/j.jmhg.2004.06.004>
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37(4), 887-907. <https://doi.org/10.2307/1126611>
- Baumrind, D., & Black, A. E. (1967). Socialization practices associated with dimensions of competence in preschool boys and girls. *Child Development*, 38(2), 291-327. <https://doi.org/10.2307/1127295>
- Bayer, A. (2020). Modernleşme sürecinde aile: Değişen annelik ve babalık. *Tevilat*, 1(1), 35-60. <https://doi.org/10.5281/zenodo.4414805>
- Bazarbashi, F. (2014). *2-6 yaşlarda çocukları olan annelerin duygusal zeka düzeyleri ve bazı demografik özellikleri ile çocuk yetiştirmeye yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Berk, L. E. (2012). *Child development*. (9th Edition). Pearson.
- Bronstein, M.H., & Zlotnik, D. (2008). Parenting styles and their effects. M. M. Haith ve J.B.Benson (Ed.), *Infant and Early Childhood Development*, 496-509. Elsevier Inc.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (17.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cabrera, N. J., Tamis-LeMonda, C. S., Bradley, R. H., Hofferth, S., ve Lamb, M. E. (2000). Fatherhood in the twenty-first century. *Child Development*, 71(1), 127-136. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00126>
- Can Yaşar, M., & Kaya, Ü. Ü. (2018). Türkiye'de 37-72 aylık çocuk profili. A. Köksal Akyol (Ed.), *Erken çocukluk döneminde gelişim II* içinde (s. 10-40). Anı Yayıncılık.
- Creswell, J., & Plano Clark, V. L. (2007). Understanding mixed methods research. In J. Creswell (Ed.), *Designing and conducting mixed methods research* (pp. 1-19). Thousand Oaks, CA: Sage.).
- Döker, T. (2020). *Dört-altı yaş çocukların sosyal ve oyun davranışları ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*, [Yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Durmuşoğlu, M., İyi, T., & Taşdemir, C. (2024). Ebeveyn tutumları ile ebeveyn çocuk ilişkisi arasındaki ilişki. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (61), 2214-2231.
- Dwairy, M. (2004). Parenting styles and mental health of Arab gifted adolescents. *Gifted Child Quarterly*, 48, 275-286. <https://doi.org/10.1177/001698620404800403>
- Ghozali, S. (2020). The influence of parenting patterns on the personal social development of preschool children. *South East Asia Nursing Research*, 2(2), 70. <https://doi.org/10.26714/seanr.2.2.2020.70-73>
- Gökmen Korbek, E. (2019). *Okul öncesi dönemdeki çocukların ebeveyn tutumları ile sosyal yetkinlik ve davranış durumları arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Grigorenko, E.L., & Sternberg, R.J. (2000). Elucidating the etiology and nature of beliefs about parenting styles. *Developmental Science*, 3(1), 93-112. <https://doi.org/10.1111/1467-7687.00103>
- Günalp, A. (2017). *Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Hosokawa, R., & Katsura, T. (2018). Role of parenting style in children's behavioral problems through the transition from preschool to elementary school according to gender in Japan. *International Journal Of Environmental Research and Public Health*, 16(1), 21. <https://doi.org/10.3390/ijerph16010021>
- Karabulut Demir, E., & Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15-25.
- Kaya, A., Bozaslan, H., & Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 208-225. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/787018>

- Kozan, D. (2020). *Ebeveyn tutumları ile okul öncesi dönem çocukların okul olgunlukları arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Kozikoğlu, İ., & Uygun, N. (2020). Çocukları okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(3), 1494-1507. <https://doi.org/10.33206/mjss.639099>
- Köksal, B. (2016). *Özel bir okulda okuyan 2-6 yaş arasındaki çocukların saldırganlık düzeyleri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Beykent Üniversitesi.
- Küçükturan, G. (2005). Anne baba tutum ölçeği. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, 19, 238-250.
- Lungarini, A. (2015). *Parenting styles and their relationship with anxiety in children*. Kingston: University of Rhode Island.
- Muhtadie, L., Zhou, Q., Eisenberg, N., & Wang, Y. (2013). Predicting internalizing problems in Chinese children: The unique and interactive effects of parenting and child temperament. *Development and Psychopathology*, 25(3), 653-667. <https://doi.org/10.1017/S0954579413000084>
- Nayır, D. Z. (2008). İş ve ailesi arasındaki kadın: Tekstil ve bilgi işlem girişimcilerinin rol çatışmasına getirdikleri çözüm stratejileri. *Ege Akademik Bakış*, 8(2), 631-650. 89
- Ning, P. (2022). How does authoritarian parenting style influence adolescents in China?. *Journal of Student Research*, 11(4). <https://doi.org/10.47611/jsrhs.v11i4.3663>
- Okumuş, C. (2018). Aile içi etkileşim ve iletişimde anne-babanın tutumlarının önemi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 21(2), 45-58.
- Özkan, E. (2024). *Ebeveyn tutumlarının okul öncesi 3-6 yaş grubu uyum ve davranış problemi yaşayan çocuklar üzerinde etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Özkul, A. N. (2023). *Okul öncesi eğitim almakta olan 60-72 ay çocukların dil kullanım becerileri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Özyürek, A., & Şahin, F. T. (2005). 5 ve 6 Yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 19-34. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/77248>
- Plantin, L., Mansson, S. V., & Kearney, J. (2003). Talking and doing fatherhood: On fatherhood and masculinity in Sweden and England. *Fathering: A journal of Theory, Research, and Practice about Men as Fathers*, 1(1), 3-26. <http://dx.doi.org/10.3149/fth.0101.3>
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Atlı, S., & Şahin, B. K. (2015). Okul öncesi dönem: Anne baba tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 972-991. <https://doi.org/10.17860/efd.33313>
- Seven, S. (2013). *Çocuk ruh sağlığı*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Sunar, D. (2009). Kültürel değişim ve çocuk yetiştirme tutumları. *Türk Psikoloji Bülteni*, 15(45), 35-50.
- Şahin, A., & Özyürek, R. (2008). Ebeveynlerle çocuklar arasındaki iletişimde gözlem ve öğrenme süreci. *Aile İletişimi Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 78-91.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Boston: Pearson.
- Tuncer, O. (1980). *Çocuk ve eğitim*. Şafak Matbaası.
- Ulus, B. (2021). Sağlam bağ ve doğru ebeveynlik uygulamalarının çocuk gelişimine etkisi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 28(3), 102-115.
- Uykan, E., & Akkaynak, M. (2019). Ebeveyn tutumları ile çocukların öz düzenlemeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 6(3). 1620-1644. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/828965>
- Wallis, T., & Price, L. (2003). The relationship between work-family conflict and central life interests amongst single working mothers. *South African Journal of Industrial Psychology*, 29(1), 26-31. <http://hdl.handle.net/11427/20906>
- Yaprak, B. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumunun diskriminant analiziyle belirlenmesi ve benlik saygısı ile olan ilişkisinin değerlendirilmesi üzerine bir uygulama* [Yüksek lisans tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Yavuzer, H. (2019). *Ana-baba ve çocuk*. Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (2020). *Çocuk psikolojisi*. Remzi Kitabevi.
- Yoleri, S., & Köleoglu, İ. (2024). Okul öncesi dönemde ebeveyn tutumları ve baba katılımı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi (UEAD)*, 8(2), 206-221
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, S. (2023). *Okul öncesi dönem çocuklarının rekabet stilleri, kaygı düzeyleri ve ebeveynlerinin ebeveyn tutumları arasındaki ilişkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Yörükoğlu, A. (2015). *Çocuk ruh sağlığı*. Özgür Yayın Dağıtım.

ÇALIŞMANIN ETİK İZNİ

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğı Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 03.07.2023

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 384320

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

1.yazarın araştırmaya katkı oranı %40, 2. yazarın araştırmaya katkı oranı %30 ve 3. yazarın araştırmaya katkı oranı %30’dur.

Yazar 1: Bütün bölümlere katkı sunmuştur.

Yazar 2: Yöntem, veri analizi ve bulgular

Yazar 3: Tartışma ve sonuç.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı bulunmamaktadır. Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.